

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף יער ואילנות

תאריך עדכון : 01.01.2020

הערכת סיכונים בעצים

1. מטרה

מתן כלי מעשי לפקיד היערות שתוצרו הינו חוות דעת מומחה אודות עצים בגינם הוגשה בקשה לרישיון כריתה תחת הסיבה "סכנה בטיחותית". חוות הדעת תיערך באמצעות שיטות המבוססת על פרוטוקול אחיד ומובנה להערכת סיכונים בעצים ותסייע בידי פקיד היערות לקבל החלטה אשר תעוגן באופן מקצועי ומושכל על בסיס מסקנות המומחה. קבלת חוות דעת עשויה לסייע במניעת כריתה מיותרת של עצים שהוגדרו כ"מסוכנים" ואינם כאלה ו/או כאלה שהנחיות וטיפול מונע יאפשרו שימורם.

2. רקע

- 2.1. רבות הן הבקשות לרישיונות כריתה המוגשות לפתחו ולאישורו של פקיד היערות, בהן עולה הטענה כי העץ הנדון הינו בר סיכון או קביעה חד-משמעית שהינו: "עץ מסוכן".
- 2.2. נוהל זה מנחה את פקידי היערות לדרוש ממבקשי הרישיון להמציא חוות דעת מומחה שמטרתה לאשש את ממשות הסיבה, זאת באמצעות בחינה מקצועית של מצב העץ, כמו גם לקבוע את רמת הסיכון הגלום בעץ, לעצמו ולסביבתו.
- 2.3. סיכון (Risk) קיים כאשר ישנו כשל של בעץ או באחד מאיבריו, דבר אשר עלול לפגוע בסביבה (להלן: "גורם מאויים") ולגרום נזק לנפש, לרכוש או תשתיות או שיבוש של פעילות קיימת. סיכון בעצים מורכב משלושה מדדים:
 - 2.3.1. **הסבירות לכשל** - הסיכוי שבעץ ייגרם כשל כלשהו כתוצאה מפגמים קיימים ו/או כתוצאה מכוחות עומס/דחק.

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף יער ואילנות

2.3.2. **פוטנציאל הפגיעה** - מתייחס לנזק הנגרם במקרה שמתרחש כשל; נקבע בהתאם לגודלו ומהירות תנועתו של איבר העץ הפוגע ומושפע גם מחסמים קיימים בין האיבר הפוגע לגורם המאויים.

2.3.3. **חומרת התוצאות** - נקבעת בהתאם לרמת הנזק (כגון מוות, חבלה, נזק לרכוש וכיו"ב) ועל פי מספר הגורמים המאוימים החשופים לסיכון או להפרעה מהותית לפעילות (כגון שיבוש בתנועת רכבות, הפסקת חשמל וכיו"ב).

ככל שהסתברות לכשל גדלה, פוטנציאל הפגיעה עולה וככל שחומרת התוצאות הצפויה גדלה, כן גדל הסיכון.

2.4. מסמך זה מפנה לחוברת "ניהול סיכונים במשאב העצים העירוני - המלצות אגף יער ואילנות לניהול, מעקב וטיפול", המבוססת על סקר ספרות, התייעצות עם בעלי מקצוע העוסקים בתחום העצים והבטיחות.

3. בקשה לרישיון כריתה בצרוף חוות דעת מומחה

בכל מקרה בו תוגש בקשה למתן רישיון כריתה עץ כאשר סיבת הבקשה הינה: "סכנה בטיחותית", הבקשה תוגש בצרוף חוות דעת אשר תיערך על ידי **מומחה להערכת סיכונים בעצים**, שהינו בעל השכלה רלוונטית: אגרונום (בוגר מדעי הצמח), הנדסאי נוף, טכנאי נוף, בוגר קורס אילנאי מטעם משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים (לכשיתקיים) שהינו בעל ניסיון של 5 שנים בטיפול בעצים בוגרים ו/או בהערכת סיכונים בעצים

4. תפקידי המומחה ואופן הגשת חוות הדעת

4.1. מזהה את העצים הנסקרים והתנאים באתר, מעריך ומסווג בהתאם לשתי השיטות המפורטות להלן, את דרגת הסבירות לכשל ואת פוטנציאל הפגיעה, מעריך את חומרת התוצאות שיהיו לכשל עץ, מתעד ומעביר את ממצאיו ואת המלצותיו לפקיד היערות.

4.2. חוות הדעת תלווה בתמונות של הסיבה וגורמי הסיכון העיקריים בעץ (כגון: נטיית העץ, פצעים וריקבונות, שבר ענפים וכדומה).

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף יער ואילנות

4.3. בכל מקרה בו ניתן להימנע מכריתת העץ ולהקטין את הסיכון באמצעות טיפול מקצועי, יפרט המומחה בחוות הדעת את ההנחיות לטיפול בעץ.

4.4. חוות הדעת תיערך על בסיס אחת מן השיטות:

4.4.1. **שיטת ISA - BMP** להערכת סיכונים **שהינה שיטה איכותית** (Smiley, Mathney, & Dunster, Smiley, Mathney, & Lilly, 2013; Smiley, Mathney, & Lilly, 2011). שיטה זו מופיעה בנספח ד' בחוברת ניהול סיכונים במשאב העצים העירוני - המלצות אגף יער ואילנות לניהול, מעקב וטיפול (הלר וחוב' 2019) [נספח ד' בקישור המצורף](#)

4.4.2. **שיטת THREATS** - של חברת יועצי אילנאות אנגלית לזיהוי, מיפוי וניהול של סיכונים בעצים, **שהינה שיטה כמותית** (Forbes-Laird, 2010) עם התאמות שנעשו לשיטה זו בחוברת "ניהול סיכונים במשאב העצים העירוני - המלצות אגף יער ואילנות לניהול, מעקב וטיפול" (הלר וחוב' 2019) על ידי מחברת המסמך ועורכיו נספח ג' [בקישור המצורף](#)

5. סדר הפעולות של פקיד היערות

עם קבלת הבקשה, פקיד היערות יפעל באופן הבא:

5.1. פקיד היערות יאשר כריתה או במידה ויתעורר בו ספק לגבי הצורך בכריתת העץ, ידרוש ממגיש הבקשה להמציא חוות דעת של מומחה נוסף להערכת הסיכון בעץ (במידת הצורך, פקיד היערות יערוך סיור לצורך קבלת ההחלטה).

5.2. פקיד יערות יחליט בהתאם לחוות הדעת הנוספת שהוגשה ובהתאם למכלול השיקולים הקבועים בפקודת היערות, האם להנפיק רישיון לכריתת העץ.

מצורף תרשים זרימה למתן אישור כריתה לעצים מסיבות בטיחותיות:

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
אגף יער ואילנות

